

No 45 (2020)

P.5

The scientific heritage

(Budapest, Hungary)

The journal is registered and published in Hungary.

The journal publishes scientific studies, reports and reports about achievements in different scientific fields. Journal is published in English, Hungarian, Polish, Russian, Ukrainian, German and French.

Articles are accepted each month. Frequency: 12 issues per year.

Format - A4

ISSN 9215 — 0365

All articles are reviewed

Free access to the electronic version of journal

Edition of journal does not carry responsibility for the materials published in a journal. Sending the article to the editorial the author confirms it's uniqueness and takes full responsibility for possible consequences for breaking copyright laws

Chief editor: Biro Krisztian

Managing editor: Khavash Bernat

- Gridchina Olga - Ph.D., Head of the Department of Industrial Management and Logistics (Moscow, Russian Federation)
- Singula Aleksandra - Professor, Department of Organization and Management at the University of Zagreb (Zagreb, Croatia)
- Bogdanov Dmitrij - Ph.D., candidate of pedagogical sciences, managing the laboratory (Kiev, Ukraine)
- Chukurov Valeriy - Doctor of Biological Sciences, Head of the Department of Biochemistry of the Faculty of Physics, Mathematics and Natural Sciences (Minsk, Republic of Belarus)
- Torok Dezso - Doctor of Chemistry, professor, Head of the Department of Organic Chemistry (Budapest, Hungary)
- Filipiak Pawel - doctor of political sciences, pro-rector on a management by a property complex and to the public relations (Gdansk, Poland)
- Flater Karl - Doctor of legal sciences, managing the department of theory and history of the state and legal (Koln, Germany)
- Yakushev Vasilij - Candidate of engineering sciences, associate professor of department of higher mathematics (Moscow, Russian Federation)
- Bence Orban - Doctor of sociological sciences, professor of department of philosophy of religion and religious studies (Miskolc, Hungary)
- Feld Ella - Doctor of historical sciences, managing the department of historical informatics, scientific leader of Center of economic history historical faculty (Dresden, Germany)
- Owczarek Zbigniew - Doctor of philological sciences (Warsaw, Poland)
- Shashkov Oleg - Candidate of economic sciences, associate professor of department (St. Petersburg, Russian Federation)

«The scientific heritage»

Editorial board address: Budapest, Kossuth Lajos utca 84,1204

E-mail: public@tsh-journal.com

Web: www.tsh-journal.com

CONTENT

ECONOMIC SCIENCES

Kamratov S. DESCRIPTIVE STRATEGIC MODEL MANAGEMENT OF ENTERPRISES OF THE FORESTRY INDUSTRY	3	Fabiyanska V., Gutsalenko O. REGULATORY SUPPORT OF INDEPENDENT AUDIT IN UKRAINE	35
Tlekhurai-Berzegova L., Buller E., Vodozhdokova Z., Hotova I. HR MANAGEMENT STRATEGY AS A TOOL FOR ACHIEVING THE ORGANIZATION'S GOALS	8	Hramtsov I., Fofanova A. FOREST MANAGEMENT AND FOREST REPRODUCTION ANALYSIS IN THE MURMANSK REGION	46
Buller E., Tlekhurai-Berzegova L., Hotova I., Vodozhdokova Z. TO THE QUESTION ABOUT THE CHOICE OF FORMS OF TRAINING IN YOUR ORGANIZATION	10	Shparyk Ya. FOREIGN EXPERIENCE OF MORTGAGE LAND LENDING	49
Todosiichuk V., Mashevskaya A., Dzyubenko O. CREDIT SECURITY OF SMALL AND MEDIUM-SIZED ENTERPRISES OF UKRAINE	13	Cherevko G., Shuhalo V. BIOGAS PRODUCTION AS AN EFFECTIVE METHOD OF REDUCING THE EUTROPHICATION OF RESERVOIRS ..	53
Tomashuk I. RURAL DEVELOPMENT MANAGEMENT OF UKRAINE: PROBLEMS AND PROSPECTS	23	Shcherbak V., Dudorova T. MODERN TRENDS OF DEVELOPMENT OUTSOURCING IN CUSTOMS LOGISTICS	59

POLITICAL SCIENCES

Khlopov O. PROBLEMS OF CYBERSECURITY AND PROTECTION OF CRITICAL INFRASTRUCTURE	64
---	----

4. Гуторова О.О. Ефективність виробництва продукції та розвиток сільських територій. URL: <http://journals.uran.ua/index.php/2524-0455/article/view/90410/86170> (дата звернення 17.12.2019).
5. Даниленко А.С. Пріоритетні напрями забезпечення розвитку сільських територій України. Економіка та управління АПК. 2015. № 1. С. 10–13.
6. Калетник Г.М. Іпотечне кредитування в сільському господарстві України. Економіка АПК. 2013. Вип. 7. С.58–63.
7. Канцур І.Г., Євтушенко Г.І. Проблеми кадрового забезпечення органів місцевого самоврядування. URL: <https://knute.edu.ua/file/NjY4NQ==/de4f9f996a6810c32e5cdda754075f17.pdf> (дата звернення: 17.09.2018).
8. Кириленко І.Г. Про хід реформування та заходи щодо поліпшення ситуації на селі. Економіка АПК. 2003. № 1 (99). С. 3–11.
9. Кропивко М.Ф. Організація державного і самоврядного управління розвитком сільських територій. Економіка АПК. 2005. № 11 (133). С. 60–62.
10. Крупін В.С., Злидник Ю.Р. Ціннісні орієнтири управління розвитком сільських територій. Вісник Національного університету "Львівська політехніка". 2012. № 748 : Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. С. 176–181.
11. Луцяк В.В., Томашук І.В. Екологічний менеджмент потенціалу Вінницької області. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2019. № 1. С. 33-47.
12. Mazur K. Vmprovement of mechanisms of state governance of sustainable rural development. The scientific heritage. Hungary. Vol. 3 № 44 (44) (2020). pp. 31-41
13. Малік М.Й. До питання сталого розвитку сільських територій. Економіка АПК: міжнародний науково-виробничий журнал. 2008. № 5. С. 51–55.
14. Моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування. URL: <https://decentralization.gov.ua/mainmonitoring> (дата звернення 05.02.2020).
15. Онищенко О.М., Юрчишин В.В. Сільський розвиток: основи методології та організації. Економіка України. 2006. № 10. С. 4–13.
16. Про схвалення Концепції Державної цільової програми сталого розвитку сільських територій на період до 2020 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 3 лют. 2010 р. № 121-р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/121-2010-p>. (дата звернення 11.10.2019).
17. Синявська І.М. Управління сільськими територіями та підвищення його соціально-економічної ефективності. Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. Серія: Економічні науки. 2012, Т.2, Вип. 1(4). С. 262–265.
18. Tomashuk I. Analysis of components of environmentally sustainable development of rural territories in the conditions of global challenges on the example of the Vinnytsya region. The scientific heritage. Hungary. Vol. 3 № 44 (44) (2020). pp. 54-68
19. Foray D., Goenaga X. The goals of Smart Specialization: S3 policy brief series (JRC Scientific and Policy Reports). Brussels: European Commission, 2013.
20. Чернятіна В.А. Механізми реалізації державної політики сталого розвитку сільських територій в Україні. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління. м. Харків. 2018. 238 с.
21. Чухно І.А. Визначення джерел фінансово-економічного забезпечення державного управління розвитком сільських територій в сучасних умовах. Ефективна економіка. 2015. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua> (дата звернення 21.12.2015).
22. Шульга О.А. Зарубіжна практика управління розвитком сільських територій: трансформація досвіду для України. Аграрна економіка. 2014. Т.7. № 1–2. С. 23–28.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОГО АУДИТУ В УКРАЇНІ

Фабіянська В.Ю.,

кандидат економічних наук,
доцент кафедри аудиту та державного контролю
Вінницький національний аграрний університет

Гуцаленко О.О.

кандидат економічних наук,
доцент, завідувач кафедри аудиту та державного контролю,
Вінницький національний аграрний університет

REGULATORY SUPPORT OF INDEPENDENT AUDIT IN UKRAINE

Fabiyanska V.,

Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor of State Audit and Control Department,
Vinnytsia National Agrarian University,
Ukraine

Gutsalenko O.

Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor, Head of the Department of Audit and State Control, Vinnytsia National Agrarian University, Ukraine

Анотація

У статті розглянуто нормативно-правове забезпечення аудиту в контексті реформування аудиторської діяльності в Україні, що пов'язано із прийняттям Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 21.12.2017 року, норми якого спрямовані на приведення вимог вітчизняного законодавства у сфері незалежного аудиту до вимог ЄС. Досліджено стан аудиторської діяльності в Україні в частині кількості суб'єктів аудиту а також кількості, видової структури та вартості наданих аудиторських послуг.

Досліджено, що аудиторська діяльність у сфері незалежного фінансового контролю регулюється Господарським кодексом України, Законом України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність», Міжнародними стандартами аудиту та іншими прийнятими відповідно до них нормативно-правовими актами, які можна класифікувати за п'ятьма рівнями. Перший рівень: Господарський кодекс України; другий рівень: Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність»; третій рівень: Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг, Кодекс етики професійних бухгалтерів; четвертий рівень: Положення, що прийняті Органом суспільного нагляду, Аудиторською палатою України, інші законодавчі акти, що регулюють проведення аудиту; п'ятий рівень: внутрішньофірмові стандарти аудиту.

Виділено труднощі, з якими зіткнулися аудитори у зв'язку прийняттям нового Закону, як от: впровадження суспільного нагляду за аудиторською діяльністю, підвищені вимоги до атестації аудиторів та кадрового забезпечення діяльності аудиторської фірми, необхідність страхування відповідальності перед третіми особами, встановлення пакету додаткової звітності за результатами обов'язкового аудиту, однак вважаємо, що такі заходи є необхідними для підвищення якості аудиторських послуг, міжнародного визнання результатів вітчизняного аудиту, зростання довіри до аудитора та підвищення престижу аудиторської професії загалом.

Як висновок, систему регулювання аудиторської діяльності в Україні можна назвати змішаною, оскільки поряд із державним регулюванням аудиту, що реалізується через Орган суспільного нагляду і полягає у встановленні державою порядку та правил здійснення аудиторської діяльності, діють також незалежні професійні організації аудиторів, які захищають права та інтереси аудиторів а також удосконалюють аудиторську діяльність відповідно до законодавчих норм.

Abstract

The article deals with the legal support of the audit in the context of reforming the audit activity in Ukraine, which is related to the adoption of the Law of Ukraine "On Audit of Financial Reporting and Auditing" of 21.12.2017, the rules of which are aimed at bringing the requirements of national legislation in the field of independent audit to EU requirements. The state of audit activity in Ukraine is investigated in terms of the number of audited entities, as well as the number, type of structure and cost of audit services provided.

It has been researched that the audit activity in the field of independent financial control is regulated by the Economic Code of Ukraine, the Law of Ukraine "On Audit of Financial Reporting and Auditing", International Standards on Auditing and other regulatory acts adopted thereunder, which can be classified into five levels. First level: Economic Code of Ukraine; second level: Law of Ukraine "On Audit of Financial Statements and Audit activity"; Level 3: International Standards on Quality Control, Audit, Review, Other Assurance and Related Services, Code of Ethics for Professional Accountants; fourth level: Provisions adopted by the Public oversight body, the Audit Chamber of Ukraine, other legislative acts governing the audit; Fifth Level: Internal Audit Standards.

The difficulties encountered by the auditors in adopting the new Law are highlighted, such as: introduction of public oversight of auditing activities, increased requirements for auditor certification and staffing of the audit firm, the need for third party liability insurance, the establishment of an additional reporting package statutory audit, however, we believe that such measures are necessary to improve the quality of audit services, the international recognition of the results of national audit, increasing the credibility of the auditor and increasing the prestige of the audit profession as a whole.

In conclusion, the system of regulation of audit activity in Ukraine can be called mixed, since in addition to the state regulation of audit, which is implemented through the Public oversight body and is to establish a state procedure and rules for auditing, there are also independent professional organizations of auditors who protect the rights and interests auditors and improve audit activities in accordance with the law.

Ключові слова: аудит, нормативно-правове забезпечення, Міжнародні стандарти аудиту, Кодекс етики професійних бухгалтерів, внутрішньофірмові стандарти аудиту.

Keywords: audit, regulatory support, International Standards on Auditing, Code of Ethics for Professional Accountants, Intercompany Auditing Standards.

Постановка проблеми. Законодавче забезпечення незалежного аудиту в Україні відбулося ще у 1993 році із прийняттям Закону «Про аудиторську діяльність». З того часу вітчизняний аудит пройшов шлях становлення та розвитку і в умовах сьогодення є важливим і незамінним учасником економічних процесів, що відбуваються в Україні.

В умовах інтеграції України до Євросоюзу виникає потреба наближення норм вітчизняного законодавства до законодавства ЄС, що впливає на регулювання та організацію незалежного аудиту як гаранта достовірності фінансової звітності суб'єктів господарювання. Внаслідок змін норма-

тивного забезпечення фінансового обліку та аудиторської діяльності, поступово збільшується кількість підприємств, які підлягають обов'язковому щорічному аудиту фінансової звітності, а поряд із цим – підвищення критеріїв відбору суб'єктів аудиторської діяльності, які матимуть право надавати послуги з обов'язкового аудиту. Усі ці зміни є необхідністю сьогодення та принциповою позицією аудиторської спільноти України – спрямувати усі зусилля для підвищення довіри до результатів роботи аудитора а також позиціонування високого престижу аудиторської професії [1].

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Суттєвий внесок у дослідження наукових та практичних аспектів нормативно-правового регулювання незалежного аудиту здійснили науковці: Бондар В.П. [2], Гуцаленко О.О. [1], Подолянчук О.А. [3], Редько О.Ю. [4], Фабіянська В.Ю. [1] та інші.

О.Ю. Редько, досліджуючи новели законодавчого регулювання аудиту в Україні, вважає, що новий Закон має певні невизначеності, які досить суттєво можуть вплинути на вітчизняну аудиторську практику. Перш за все, це стосується вимог до фінансової звітності та аудиторського висновку. Міжнародні стандарти аудиту (МСА) в усьому світі носять скоріше рекомендаційний, ніж директивний характер. В Україні ж МСА до цього часу розуміли як “істину в останній інстанції”. Великою, на погляд науковця, помилкою, є відсутність посилення у Законі на право аудитора мати власне професійне судження. Хоча це право більше 200 разів згадується у тексті МСА, проте його відсутність у Законі залишає можливість для суб'єктивного підходу до аудиторської практики при контролі якості аудиторських послуг [4].

О.А. Подолянчук регулювання аудиторської діяльності в Україні поділяє на три рівні: державне регулювання, професійне регулювання і внутрішнє регулювання а також доходить висновку, що Україна ще перебуває ще на шляху становлення та розвитку аудиторської діяльності. Аналіз державного регулювання інституту аудиту свідчить про постійне вдосконалення нормативно-правових актів, що підвищує рівень теоретичних, організаційних, методологічних та методичних аспектів аудиту та аудиторської діяльності [3].

В.П. Бондар вважає, що у відповідності до ступеня державного втручання та контролю за функціонуванням суб'єктів аудиторської діяльності (високого, середнього та низького) можна виділити відповідно три моделі організації та регулювання аудиторської діяльності: жорстку, змішану та м'яку. Найбільш ефективною системою регулювання аудиторської діяльності є змішана. Її ефективність ґрунтується на тому, що така система дозволяє одночасно враховувати та захищати інтереси держави, зовнішніх користувачів, а також суб'єктів аудиторської діяльності. Держава, з одного боку, встановлює порядок та правила здійснення аудиторської діяльності, забезпечуючи виконання своїх функцій перед суспільством. Незалежні професійні організації захищають права та інтереси своїх чле-

нів – аудиторів, а також розробляють шляхи розвитку та покращання аудиторської діяльності відповідно до законодавства [2].

Однак, незважаючи на численні дослідження вчених-економістів щодо регулювання аудиту, новітні вимоги законодавства в контексті наближення до вимог ЄС, потреби користувачів фінансової звітності, в тому числі регуляторних органів, вимагають від науковців подальших напрацювань щодо удосконалення нормативно-правового забезпечення незалежного аудиту в Україні.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження особливостей нормативно-правового забезпечення незалежного аудиту в умовах реформування аудиторської діяльності в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. З 01.09.2017 року набрала чинності Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі - Угода) [5]. Відповідно до статті 387 Угоди, обидві сторони, визнаючи важливість комплексного застосування ефективних правил та методики у сферах законодавства щодо заснування та діяльності компаній, корпоративного управління, а також щодо бухгалтерського обліку та аудиту, з метою створення повноцінно функціонуючої ринкової економіки та задля стимулювання торгівлі, домовилися вести співробітництво:

1) з питань захисту прав акціонерів, кредиторів та інших заінтересованих сторін відповідно до вимог ЄС;

2) щодо впровадження на національному рівні відповідних міжнародних стандартів та поступового наближення до права ЄС у сфері бухгалтерського обліку та аудиту;

3) з питань подальшого розвитку політики корпоративного управління відповідно до міжнародних стандартів, а також поступового наближення до правил та рекомендацій ЄС [5].

При цьому Україна має спрямовувати свою діяльність на обмін інформацією та досвідом із ЄС щодо існуючих систем та відповідних нововведень у вищезазначених сферах.

Отже, українське законодавство у галузі бухгалтерського обліку та незалежного аудиту має бути максимально наближене до європейського законодавства. Тому, з метою трансформації вітчизняного нормативно-правового забезпечення щодо ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності а також підтвердження її достовірності незалежною думкою аудитора, в Україні були прийняті нові законодавчі документи:

1) Закон України “Про внесення змін до Закону України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” (щодо удосконалення деяких положень)” від 05.10.2017 № 2164-ХІІІ [6];

2) Закон України “Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність” від 21.12.2017 р. № 2258-VIII [7].

О.А. Подолянчук наступним чином трактує зміст категорії «нормативно-правове забезпечення аудиторської діяльності»:

- нормативно-правове регулювання аудиторської діяльності – це здійснюваний державою та професійними громадськими організаціями механізм реалізації права на поведінку та діяльність суб'єктів аудиторської діяльності;

- нормативно правове забезпечення – комплекс юридичних норм та правил поведінки, які визначають права і обов'язки учасників аудиторської перевірки та забезпечують виконання ними мети і завдань аудиту;

- державне регулювання аудиту – це сукупність законів та підзаконних актів, які визначають

нормативно-правове регулювання аудиторської діяльності та забезпечують досягнення мети і виконання завдань аудиту [3].

Аудиторська діяльність у сфері незалежного фінансового контролю регулюється Господарським кодексом України, Законом України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність», Міжнародними стандартами аудиту та іншими прийнятими відповідно до них нормативно-правовими актами, які можна класифікувати за наступними рівнями (табл. 1).

Таблиця 1

Рівні нормативно-правового регулювання незалежного аудиту в Україні

Рівень регулювання	Документ (група документів)	Характеристика
I рівень	Господарський кодекс України [8]	Оскільки аудиторська діяльність є видом підприємницької діяльності, відповідно, у ст. 362 Господарського кодексу України визначено, що аудиторська діяльність - це незалежна професійна діяльність аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності, зареєстрованих у Реєстрі аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності, з надання аудиторських послуг
II рівень	Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [7]	Визначає правові засади аудиту фінансової звітності, здійснення аудиторської діяльності в Україні, врегульовує відносини, що виникають при її здійсненні, та приводить норми національного законодавства у сфері аудиторської діяльності у відповідність із законодавством Європейського Союзу
III рівень	Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг [9]; Кодекс етики професійних бухгалтерів [10]	Аудиторські стандарти формують єдині базові нормативні вимоги до якості й надійності аудиту, що забезпечують за дотримання певного рівня гарантії результатів перевірки. Мірою зміни економічної ситуації в країні стандарти можуть періодично переглядатися. На базі стандартів аудиту формуються навчальні програми для підготовки аудиторів та єдині вимоги щодо проведення кваліфікаційних іспитів для атестації аудиторів. Стандарти аудиту визначають загальний підхід до проведення аудиту, масштаб аудиторської перевірки, види звітів аудиторів, питання методології, базові принципи професійної етики, яких мають дотримуватися всі суб'єкти аудиторської діяльності
IV рівень	Положення, що прийняті Органом суспільного нагляду, Аудиторською палатою України, інші законодавчі акти, що регулюють проведення аудиту	Цей рівень утворюють документи з професійного регулювання аудиторської діяльності, що покладено на Орган суспільного нагляду, Аудиторську палату України. Метою їхньої діяльності є забезпечення високої якості аудиторської діяльності та захист інтересів суб'єктів аудиту. Такі документи визначають також відповідальність аудитора за неналежну якість надання аудиторських послуг
V рівень	Внутрішньофірмові стандарти аудиту	Внутрішньофірмові стандарти аудиту (ВСА) - це сукупність принципів, методів, прийомів і способів, що використовуються аудиторською фірмою при наданні аудиторських послуг, підготовці документації, виходячи із встановлених правил та особливостей діяльності аудиторської фірми

Джерело: сформовано авторами

Другий рівень регулювання аудиторської діяльності становить Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 21.12.2017 р. № 2258-VIII [7], який набрав чинності з 1 січня 2018 року та вступив в дію з 1 жовтня 2018 року. Закон визначає правові засади аудиту фінансової звітності, здійснення аудиторської діяльності

в Україні, врегульовує відносини, що виникають при її здійсненні, та приводить норми національного законодавства у сфері аудиторської діяльності у відповідність із законодавством Європейського Союзу.

Вважаємо, що реалізація Закону дозволить гармонізувати національне законодавство у сфері аудиту фінансової звітності й аудиторської діяльності із законодавством Європейського Союзу у відповідній сфері, сприятиме розвитку аудиторської діяльності в Україні, а також забезпечить покращення

інвестиційної привабливості національної економіки.

Наведемо у табл. 2 структуру Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність»

Таблиця 2

Структура Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність»
від 21.12.2017 р. № 2258-VIII

Розділ	Назва розділу, статті розділу
Розділ I	Загальні положення (ст. 1-12)
Розділ II	Професійні стандарти та аудиторський звіт (ст. 13-14)
Розділ III	Суспільний нагляд за аудиторською діяльністю (ст. 15-18)
Розділ IV	Атестація аудиторів (ст. 19)
Розділ V	Реєстрація аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності (ст. 20-22)
Розділ VI	Особливості проведення обов'язкового аудиту та аудиту підприємств, що становлять суспільний інтерес (ст. 23-39)
Розділ VII	Забезпечення якості аудиторських послуг (ст. 40-41)
Розділ VIII	Професійна відповідальність аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності (ст. 42-45)
Розділ IX	Професійне самоврядування аудиторів (ст. 46-52)
Розділ X	Прикінцеві та перехідні положення

Джерело: узагальнено авторами на основі [7]

Згідно із Законом, створено Орган суспільного нагляду (складається з Ради нагляду за аудиторською діяльністю та Інспекції із забезпечення якості), який здійснює контроль за якістю аудиторських послуг, що надаються підприємствам, які становлять суспільний інтерес.

Крім того, норми Закону містять підвищені вимоги до аудиторів, що надаватимуть послуги підприємствам, які становлять суспільний інтерес, з метою позабюджетного фінансування діяльності із забезпечення якості аудиторських послуг запроваджується механізм фінансування діяльності Органу суспільного нагляду та Аудиторської палати України, який передбачає сплату фіксованого внеску та змінної складової за договорами обов'язкового аудиту.

Законом також встановлюється новий порядок атестації аудиторів, для забезпечення гарантій високого рівня їх знань; запроваджується механізм страхування професійної відповідальності аудиторів перед третіми особами.

Відповідно до норм Закону, Аудиторська палата України функціонує як професійна самоврядна організація, яка забезпечує реалізацію значної частки функцій з регулювання професійної діяльності аудиторів. Також створено єдиний реєстр аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності, у зв'язку з чим буде зменшено витрати аудиторських компаній на навчання та сертифікацію в різних регуляторних органах.

Відповідно до Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність», аудит фінансової звітності — аудиторська послуга з перевірки даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності юридичної особи, або представництва іноземного суб'єкта господарювання, або іншого суб'єкта, який подає фінансову звітність та консо-

лідовану фінансову звітність групи, з метою висловлення незалежної думки аудитора про її відповідність в усіх суттєвих аспектах вимогам національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, міжнародних стандартів фінансової звітності або іншим вимогам [7]

Третій рівень становлять, першою чергою стандарти аудиту та етики, що приймаються Аудиторською палатою України як національні. Стандарти встановлюють мінімальний рівень виконання та якості виконання аудиторських послуг. Аудиторські стандарти мають бути незмінними незалежно від спектра діяльності.

На підставі рішення Аудиторської палати України «Про порядок застосування в Україні Стандартів аудиту та етики Міжнародної федерації бухгалтерів від 18.04.2003 року № 122/2 в Україні в якості Національних стандартів аудиту застосовують Міжнародні стандарти аудиту та етики, а від 01.01.2006 року — Міжнародні стандарти аудиту, надання впевненості та етики (видання 2006 року), від 2013 року — Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг; від 2014 року — Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. На даний момент діють Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг 2016-2017 рр. [9].

Розроблення Міжнародних професійних стандартів (у т.ч. аудиту, фінансової звітності, надання впевненості) Кодексу етики забезпечує Міжнародна федерація бухгалтерів (далі - МФБ).

МФБ це всесвітня організація бухгалтерів професіоналів, заснована 1977 року, що нині налічує 163 організації-члена з усього світу й охоплює понад 2,5 мільйона професійних бухгалтерів-практиків.

Розробкою міжнародних стандартів аудиту та надання впевненості займається Рада з міжнародних стандартів аудиту та надання впевненості (далі - РМСАНВ) МФБ, а розробленням Кодексу етики професійних бухгалтерів - Рада з міжнародних стандартів етики для бухгалтерів МФБ (раніше - Комітет з питань етики).

Стандарти РМСАНВ регулюють виконання завдань з аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг, які здійснюються відповідно до Міжнародних стандартів. Вони не мають переважної сили над національними законодавчими чи нормативними документами, які регулюють аудит історичних фінансових звітів або завдань з надання впевненості щодо іншої інформації у конкретній країні та яких необхідно дотримуватися відповідно до національних стандартів цієї країни. Якщо національні законодавчі чи нормативні документи відрізняються від стандартів РМСАНВ або суперечать ним у певному питанні, завдання, яке виконується відповідно до національних вимог, буде автоматично вважатись таким, що не відповідає стандартам РМСАНВ. Професійний бухгалтер не повинен заявляти, що його робота відповідає стандартам РМСАНВ, якщо він не повністю виконав вимоги всіх тих стандартів, що стосуються конкретного завдання [9].

Аудиторські стандарти формують єдині базові нормативні вимоги до якості й надійності аудиту, що забезпечують за дотримання певного рівня гарантії результатів перевірки. Мірою зміни економічної ситуації в країні стандарти можуть періодично переглядатися. На базі стандартів аудиту формуються навчальні програми для підготовки аудиторів та єдині вимоги щодо проведення кваліфікаційних іспитів для атестації аудиторів.

Стандарти аудиту визначають загальний підхід до проведення аудиту, масштаб аудиторської перевірки, форми висловлення аудиторської думки у звіті аудитора, питання методології, базові принципи, яких мають дотримуватися всі суб'єкти аудиторської діяльності.

Міжнародні стандарти аудиту (далі - МСА) охоплюють всі види аудиторських послуг, що надаються клієнтам суб'єктами аудиторської діяльності, і містять такі нормативні документи:

- Міжнародну концептуальну основу завдань з надання впевненості (МКОЗНВ);
- Міжнародні стандарти контролю якості (МСКЯ);
- Міжнародні стандарти аудиту (МСА);
- Міжнародні стандарти завдань з огляду (МСЗО);
- Міжнародні стандарти завдань з надання впевненості (МСЗНВ);

- Міжнародні стандарти супутніх послуг (МССП);

- Нотатки з міжнародної практики аудиту (НМПА), які в попередніх виданнях МСА мали назву Положення з міжнародної практики аудиту (ПМПА).

Як визначено Міжнародною федерацією бухгалтерів, всі види аудиторських послуг поділяються на дві групи:

- послуги з надання впевненості;
- супутні послуги.

Характерною обов'язковою ознакою завдань з надання впевненості, визначеною Міжнародною концептуальною основою завдань з надання впевненості, яка є одним з нормативних документів, включеним до МСА, для їх прийняття і виконання (на відміну від інших видів аудиторських послуг) є такі умови (елементи):

- тресторонні відносини, в яких бере участь аудитор, сторона, відповідальна за підготовлену та подану для перевірки фінансову інформацію, визначені користувачі останньої і результатів роботи аудитора;

- прийнятий предмет перевірки;
- належні критерії (контрольні показники);
- достатні та прийнятні докази;
- письмовий звіт аудитора у формі достатньої

(обгрунтованої) або обмеженої впевненості з не модифікованою чи модифікованою формою висловлення його думки.

Міжнародні стандарти контролю якості необхідно застосовувати при виконанні всіх без винятку аудиторських завдань усіма суб'єктами аудиторської діяльності. Так, МСКЯ 1 «Контроль якості для фірм, що виконують аудити та огляди фінансової звітності, а також інші завдання з надання впевненості і супутні послуги» передбачає необхідність створення аудиторською фірмою системи контролю якості, яка охоплюватиме політику та процедури стосовно кожного з таких елементів:

- відповідальність керівництва за якість на фірмі;
- відповідні етичні вимоги;
- прийняття та продовження відносин з клієнтами і конкретних завдань;
- людські ресурси;
- виконання завдання;
- моніторинг.

Міжнародні стандарти аудиту, які безпосередньо розроблені для проведення аудиту фінансової звітності, можуть використовуватись також для виконання завдань з аудиту іншої історичної фінансової інформації. Стандарти цього класу поділені на окремі групи (табл. 3).

Структура розділу «Аудити історичної фінансової інформації» Міжнародних стандартів контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг

Групи стандартів	Характеристика	Стандарти
1	2	3
МСА 200-299 «Загальні принципи та відповідальність»	Стосуються розв'язання питань визначення загальних цілей незалежного аудитора та проведення аудиту відповідно до МСА	МСА 200 «Загальні цілі незалежного аудитора та проведення аудиту відповідно до Міжнародних стандартів аудиту»
		МСА 210 «Узгодження умов завдань з аудиту»
		МСА 220 «Контроль якості аудиту фінансової звітності»
		МСА 230 «Аудиторська документація»
		МСА 240 «Відповідальність аудитора, що стосується шахрайства, при аудиті фінансової звітності»
		МСА 250 «Розгляд законодавчих та нормативних актів під час аудиту фінансової звітності»
		МСА 260 (переглянутий) «Повідомлення інформації тим, кого наділено найвищими повноваженнями»
		МСА 265 «Повідомлення інформації про недоліки внутрішнього контролю тим, кого наділено найвищими повноваженнями, та управлінському персоналу»
МСА 300-499 «Оцінка ризиків та дії у відповідь на оцінені ризики»	Стосуються розв'язання питань планування аудиту фінансової звітності; ідентифікації та оцінки ризиків суттєвих викривлень	МСА 300 «Планування аудиту фінансової звітності»
		МСА 315 (переглянутий) «Ідентифікація та оцінювання ризиків суттєвого викривлення через розуміння суб'єкта господарювання і його середовища»
		МСА 320 «Суттєвість при плануванні та проведенні аудиту»
		МСА 330 «Дії аудитора у відповідь на оцінені ризики»
		МСА 402 «Положення щодо аудиту суб'єкта господарювання, що користується послугами організації, що надає послуги»
		МСА 450 «Оцінювання викривлень, виявлених під час аудиту»
МСА 500-599 «Аудиторські докази»	Стосуються вирішення питань формування аудиторських доказів загалом та аудиторських доказів щодо окремих об'єктів	МСА 500 «Аудиторські докази»
		МСА 501 «Аудиторські докази – особливі положення щодо відібраних елементів»
		МСА 505 «Зовнішні підтвердження»
		МСА 510 «Перші завдання з аудиту – залишки на початок періоду»
		МСА 520 «Аналітичні процедури»
		МСА 530 «Аудиторська вибірка»
		МСА 540 «Аудит облікових оцінок, у тому числі облікових оцінок за справедливою вартістю, та пов'язані з ними розкриття інформації»
		МСА 550 «Пов'язані сторони»
		МСА 560 «Події після звітного періоду»
		МСА 570 (переглянутий) «Безперервність діяльності»
		МСА 580 «Письмові запевнення»
МСА 600-699 «Використання роботи інших фахівців»	Стосуються вирішення питань аудиту фінансової звітності групи суб'єктів господарювання, використання роботи внутрішніх аудиторів та роботи експерта	МСА 600 «Особливі положення щодо аудитів фінансової звітності групи (включаючи роботу аудиторів компонентів)»
		МСА 610 (переглянутий в 2013 р.) «Використання роботи внутрішніх аудиторів»
		МСА 620 «Використання роботи експерта аудитора»
МСА 700-799 «Аудиторські висновки та звітування»	Стосуються вирішення питання формування аудиту	МСА 700 (переглянутий) «Формування думки та складання звіту щодо фінансової звітності»
		МСА 701 «Повідомлення інформації з ключових питань аудиту в звіті незалежного аудитора»

	диторської думки та надання звіту щодо фінансової звітності	МСА 705 (переглянутий) «Модифікації думки у звіті незалежного аудитора» МСА 706 (переглянутий) «Пояснювальні параграфи та параграфи з інших питань у звіті незалежного аудитора» МСА 710 «Порівняльна інформація – відповідні показники і порівняльна фінансова звітність» МСА 720 (переглянутий) «Відповідальність аудитора щодо іншої інформації»
МСА 800-899 «Спеціалізовані сфери»	Стосуються розв'язання питань аудиту фінансової звітності, складеної відповідно до концептуальних засад спеціального призначення	МСА 800 (переглянутий) «Особливі положення – аудити фінансової звітності, складеної відповідно до концептуальних основ спеціального призначення» МСА 805 «Особливі положення щодо аудитів окремих фінансових звітів та окремих елементів, рахунків або статей фінансового звіту» МСА 810 (переглянутий) «Завдання зі звітування щодо узагальненої фінансової звітності»

Джерело: сформовано авторами [9]

Значення стандартів полягає в тому, що їх дотримання: забезпечує прийнятну якість аудиторської перевірки; сприяє впровадженню в аудиторську практику нових наукових досягнень; допомагає користувачам зрозуміти процес аудиторської перевірки; підвищує престиж професії; полегшує аудиторам ведення переговорів із клієнтами; забезпечує взаємозв'язок окремих елементів аудиторського процесу.

Для врегулювання норм професійної етики в 1996 році Американським інститутом дипломованих громадських бухгалтерів був розроблений Кодекс професійної етики.

Кодекс етики професійних бухгалтерів (аудиторів) повинен слугувати основою етичних вимог (кодексів етики, детальних правил, рекомендацій, стандартів поведінки), які висуваються до професійних бухгалтерів (аудиторів) в кожній країні.

Професійна етика визначає загальні приписи щодо ідеальних форм поведінки працівників відповідних професій. Вони акцентують увагу на встановленні правил діяльності та потребують високого рівня професіоналізму.

В Україні рішенням АПУ від 18.04.2003 р. запроваджено в дію Кодекс етики професійних бухгалтерів Міжнародної федерації бухгалтерів (остання редакція від 2012 року) [10]. Головним завданням цього документу є встановлення етичних вимог для аудиторів-практиків з метою забезпечення гарантії високої якості їхньої роботи та задоволення інтересів суспільства та держави. Він за-

проваджує фундаментальні принципи етики та правила надання аудиторських послуг, які є обов'язковими для виконання усіма аудиторами.

Кодекс етики професійних бухгалтерів затверджує Рада з Міжнародних стандартів етики бухгалтерів, що працює при Міжнародній федерації бухгалтерів. Переглядають його кожних п'ять років. Рада з Міжнародних стандартів етики бухгалтерів відповідає за актуальність Кодексу етики професійних бухгалтерів та його відповідність сучасним вимогам. Оновлена версія Кодексу етики професійних бухгалтерів (далі – Кодекс, Кодекс етики), зокрема Міжнародні стандарти незалежності, набрала чинності 15 червня 2019 року.

Головні зауваження, які висували користувачі попередньої версії документа та їхні клієнти, зводилися до його нечіткої структури, складної навігації та труднощів з оперативним пошуком потрібної інформації.

Тематичні складові нового Кодексу більш узагальнені і містять розгорнуті настанови для професійних бухгалтерів та аудиторів щодо підготовки й надання інформації в ситуаціях з високим ризиком порушення фундаментальних принципів етики. Також у Кодексі уточнено, що за певних умов такими настановами можуть скористатися професійні бухгалтери та аудитори, що працюють із громадськими організаціями. Отже, відтепер Кодекс містить конкретні рекомендації щодо дій бухгалтера та аудитора, а знайти їх стало набагато простіше. Узагальнено головні зміни Кодексу етики професійних бухгалтерів в табл. 4.

Найважливіші зміни Кодексу етики професійних бухгалтерів редакції 2018 року
порівняно із редакцією 2012 року

Зміни, внесені новою редакцією Кодексу	Характеристика
Ротація персоналу	Новим Кодексом етики були внесені зміни щодо обов'язкової ротації персоналу аудиторських фірм. Зокрема, зазнав змін так званий період охолодження – строк, упродовж якого ключовий працівник аудиторської фірми не може обіймати посаду, на якій він певний час працював. Відтепер керівники аудиторських фірм повинні «відпочивати» від своєї посади не менше ніж 5 років (раніше цей строк становив 2 роки), очільники відділу контролю якості – 3 роки, інші ключові працівники повинні змінюватися кожні 2 роки. Варто наголосити, що ці положення набули чинності у грудні 2018 року, тобто навіть раніше, ніж сам Кодекс етики. Перегляд тривалості періоду охолодження має сприяти більшій незалежності аудиторів і професійних бухгалтерів
Удосконалення захисних механізмів	Положення, які стосуються реакції бухгалтерів та аудиторів на ситуації, що містять загрозу порушення професійних принципів та незалежності, були кардинально переглянуті. Відтепер вимоги щодо оцінки загроз та реакції на них більш суворі та точні. По суті новим Кодексом пропонується комплексна концептуальна основа, що дає змогу визначити, оцінити та усунути загрози порушенню професійних принципів і незалежності. Крім дотримання принципів професії та незалежності в роботі, Кодекс етики дає рекомендації щодо постійного застосування в роботі професійного скептицизму
Подарунки та інші заохочення	Новий Кодекс етики зосереджує увагу на подарунках та інших заохоченнях – мотивуючих чинниках. Вперше в документі наводиться визначення таких чинників. Аудиторам і бухгалтерам даються рекомендації стосовно прийняття та презентації подарунків. Зокрема, визначені допустимі межі подарунків та ситуацій, за яких вони можуть бути доречними. Найголовніша вимога за таких умов – ані подарунки, ані будь-які інші заохочення не можуть впливати на професійну поведінку. Якщо зміна поведінки аудитора не є метою подарунка, однак він створює таку загрозу, то Кодексом етики в таких випадках пропонується додаткові вказівки щодо застосування концептуальних основ. Новий Кодекс етики чітко окреслює різницю між подарунками та дозволеними винагородами, визначає ситуації, за яких отримання винагород, зокрема додаткових, не суперечить нормам професійної етики і не впливає на поведінку професійного бухгалтера
Протидія тиску	Особливістю оновленого Кодексу є те, що в ньому виділений окремий розділ, присвячений тиску на професійних бухгалтерів та аудиторів. Так, можна знайти інформацію, за яких ситуацій аудитор та бухгалтер, виконуючи свої професійні обов'язки, можуть відчувати тиск та якими методами можна йому протидіяти, зводячи його на рівень або знижуючи до прийняттого рівня

Джерело: сформовано авторами на основі [11]

Отже, Кодекс етики професійних бухгалтерів містить основоположні принципи професійної етики аудиторів, дотримання яких є необхідним для забезпечення високої якості аудиту та усунення ситуацій, які загрожують добрій репутації аудиторської професії.

Четвертий рівень утворюють документи з професійного регулювання аудиторської діяльності, що покладено на Орган суспільного нагляду, Аудиторську палату України та Спілку аудиторів України. Метою їхньої діяльності є забезпечення умов аудиторської діяльності своїх членів і захист їхніх інтересів. Такі документи визначають також відповідальність аудитора за неналежну якість надання аудиторських послуг.

Спілка аудиторів України може встановлювати обов'язкові для своїх членів внутрішні правила (стандарти) аудиторської діяльності й професійної

етики, а також здійснює систематичний контроль за їх дотриманням.

П'ятий рівень це безпосередньо внутрішньофірмове регулювання за допомогою правил і методик, що створюються на основі Міжнародних стандартів аудиту та етики і правил аудиторської асоціації, якщо аудитор є її учасником.

Внутрішньофірмові стандарти аудиту (далі - ВСА) - це сукупність принципів, методів, прийомів і способів, що використовуються аудиторською фірмою при наданні аудиторських послуг, підготовці документації, виходячи із встановлених правил та особливостей діяльності аудиторської фірми [Сайт].

Застосування ВСА в діяльності аудиторських фірм є досить актуальною проблемою на сучасному етапі, оскільки їх застосування є основою подаль-

шого професійного росту фірми, підвищення її рейтингу та конкурентноздатності на ринку аудиторських послуг.

Необхідність у розробці ВСА викликана застосуванням різними аудиторськими фірмами індиві-

дуально розроблених доповнень, пояснень, розшифровок і узагальнень існуючих нормативних документів або вже діючих стандартів.

Наведемо на рис. 1 значення внутрішньофірмових стандартів аудиту.

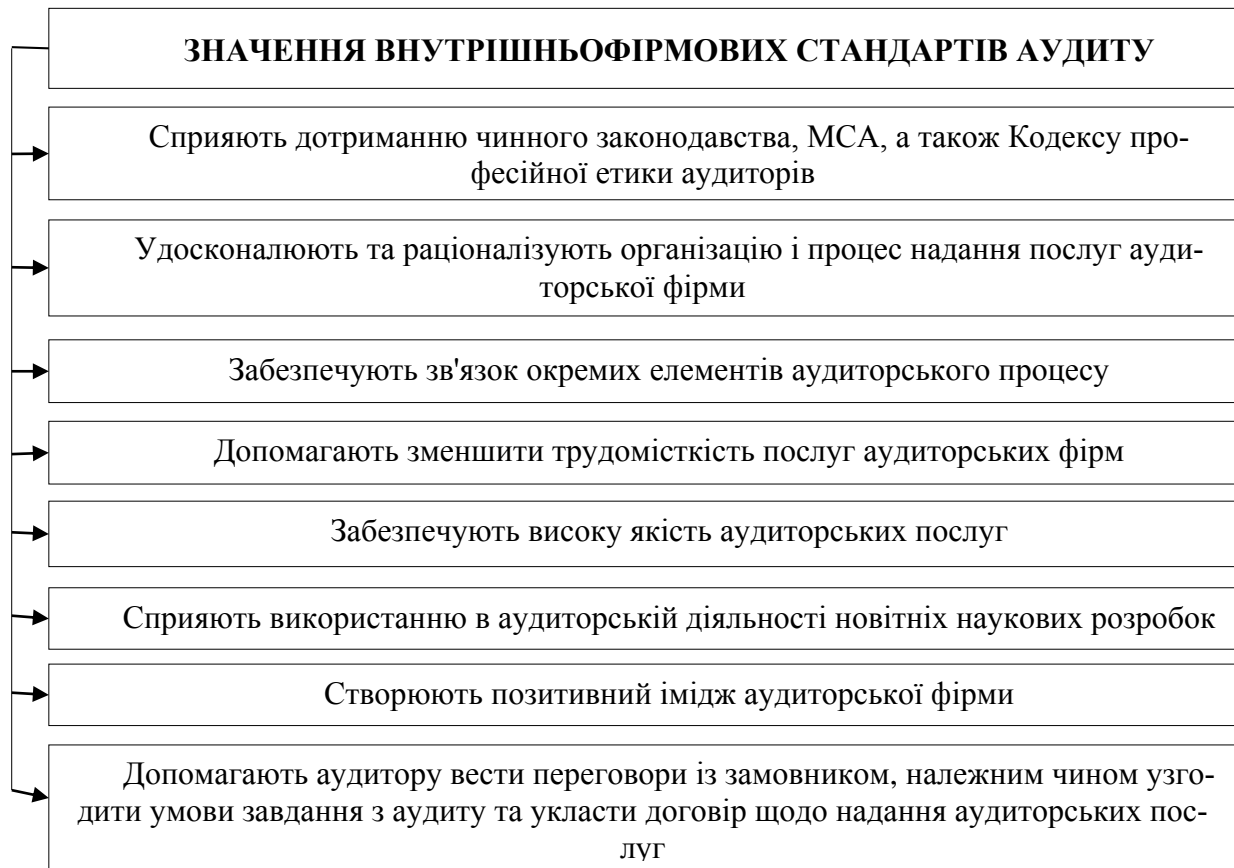

Рис. 1. Значення внутрішньофірмових стандартів аудиту для функціонування аудиторської фірми
Джерело: сформовано авторами на основі [12]

Відповідальність за формулювання та розробку ВСА покладається на керівника аудиторської фірми. В аудиторській фірмі може бути створений спеціальний відділ (служба) з методології аудиту. Якщо ВСА розробляються спеціальними службами, то вони повинні підлягати обов'язковому затвердженню керівником аудиторської фірми.

Розробку внутрішньофірмових стандартів аудиту умовно поділяють за певними напрямками, в результаті чого створюються:

- стандарти, що стосуються професійної етики аудиторів;
- стандарти, що регулюють внутрішньофірмовий документооборот (особливості документообороту будуть залежати від розмірів та організації діяльності аудиторської фірми, а також від характеристик структури контролю. Тобто, чим складніша структура контролю, тим детальніше необхідно вести документацію. До них належать плани, програми аудиторських перевірок, документи, що характеризують стан системи внутрішнього контролю, листи аудиторської фірми замовнику, оформлення результатів роботи експерта тощо);
- стандарти, що передбачають методику проведення аудиту та надання супутніх аудиту послуг.

З метою забезпечення внутрішньофірмового регулювання аудиторської фірми, ВСА повинні відповідати наступним вимогам:

- бути апробовані в процесі аудиторської діяльності, щоб їх не доводилось змінювати;
- забезпечувати єдиний підхід до аудиту в аудиторській фірмі;
- бути індивідуальними і становити комерційну інформацію для кожної аудиторської фірми.

ВСА не повинні заперечувати МСА, а лише доповнювати, конкретизувати, уточнювати їх положення.

Отже, внутрішньофірмові стандарти аудиту визначають індивідуальний підхід до надання аудиторських послуг кожною аудиторською фірмою залежно від специфіки діяльності, професійну етику аудитора, методику проведення аудиту, внутрішньофірмовий документообіг. У найближчому майбутньому питання розробки внутрішньофірмових стандартів аудиту стане актуальним для всіх діючих аудиторських фірм і аудиторів, інакше вони будуть змушені поступитися конкурентам, які здійснять інвестиції в наукову розробку внутрішніх правил своєї діяльності та створять потужну базу надання аудиторських послуг.

Виконання ролі ВСА у забезпеченні високої якості аудиту гарантує дотримання певних методичних підходів до їх формування і розробки. Пріоритетне значення мають:

- відповідність вимогам і рекомендаціям законодавства та Міжнародним стандартам аудиту;
- використання досвіду проведення аудиторських перевірок і організації діяльності власної та інших аудиторських організацій, наукових і методичних розробок;
- орієнтація на тенденції розвитку економіки та вимоги економічних суб'єктів-клієнтів;
- відповідність реформуванню бухгалтерського обліку, новим нормативно-правовим актам організації обліку, підготовці фінансової звітності та аудиту.

Подані вище та інші методичні підходи практично застосовуються при формуванні та розробці пакету внутрішньофірмових стандартів і вимагають відповідного навчання аудиторів.

Висновок. Отже, регулювання незалежного аудиту в Україні класифіковано авторами на п'ять рівнів, починаючи із найвищого і закінчуючи внутрішньофірмовим регулюванням. Вітчизняний аудит перебуває у стані реформування, що пов'язано із прийняттям Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність», який максимально наближає українське законодавство у галузі незалежного аудиту до вимог Європейського Союзу. Незважаючи на деякі труднощі, з якими зіткнулися аудиторів у зв'язку прийняттям нового Закону, як от: впровадження суспільного нагляду за аудиторською діяльністю, підвищені вимоги до атестації аудиторів та кадрового забезпечення діяльності аудиторської фірми, необхідність страхування відповідальності перед третіми особами, встановлення пакету додаткової звітності за результатами обов'язкового аудиту, вважаємо, що такі заходи є необхідними для підвищення якості аудиторських послуг, міжнародного визнання результатів вітчизняного аудиту, зростання довіри до аудитора та підвищення престижу аудиторської професії загалом.

Систему регулювання аудиторської діяльності в Україні можна назвати змішаною, оскільки поряд із державним регулюванням аудиту, що реалізується через Орган суспільного нагляду і полягає у встановленні державою порядку та правил здійснення аудиторської діяльності, діють також незалежні професійні організації аудиторів, які захищають права та інтереси аудиторів а також удосконалюють аудиторську діяльність відповідно до законодавчих норм.

Список літератури

1. Гуцаленко О.О., Фабіянська В.Ю. Регулювання незалежного аудиту в Україні в умовах євроінтеграції. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2019. №4. С. 154-169.
2. Бондар В.П Система організації та регулювання аудиторської діяльності країн світу. Міжнародний збірник наукових праць. Випуск 2(11). 2008. С. 5-20. URL: eztuir.ztu.edu.ua/4612/1/5pdf.
3. Подоляничук О.А. Державне регулювання аудиторської діяльності та незалежного аудиту в Україні. Історико-теоретичні аспекти розвитку обліку, контролю і аналізу в Україні та світі: колективна монографія. За ред. Л.В. Гуцаленко. Вінниця: 2015. 266 с. (С. 46-64).
4. Редько О.Ю. Як жити далі вітчизняним аудиторам (новели законодавчого регулювання аудиту в Україні). Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту. 2018. № 1-2. С. 77-95.
5. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, що набрала чинність 01.09.2017. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011.
6. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 р. № 996, зі змінами та доповненнями. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
7. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 р. № 2258-VIII. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2258-19>.
8. Господарський кодекс України / від 16.01.2003 р. – № 436-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
9. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: видання 2016-2017 рр. частина 1 / Пер. з англ. К.: Міжнародна федерація бухгалтерів; Аудиторська палата України, 2017. 978 с.
10. Кодекс етики професійних бухгалтерів (редакція 2012 року). Міжнародна федерація бухгалтерів / Пер. з англ. – К.: Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 2014. – 136 с.
11. Бойко О. Головна тенденція оновленого Кодексу етики професійних бухгалтерів – незалежність. Палата аудиторів і бухгалтерів України. 01.11.2018. URL: <https://www.pabu.com.ua/ua/mediacentr-3/blog-prezydenta/21-bloh-prezydenta/921-holovna-tendentsiia-onovlenoho-kodeksu-etyky-profesiinykh-bukhhalteriv-nezalezhnist>.
12. Внутрішньофірмові стандарти аудиту. URL: <https://lectmania.ru/1xc8bd.html>.